Дмитро Донцов

СВОЯ ТРАДИЦІЯ АБО — ЧУЖИЙ КИЙ

Як відомо, Шевченка мучили не тільки на засланню москалі, а й "любезні земляки" на волі. Цілу їх громаду не раз, зпересердя, звав він "капустою головатою", "свинопасами", "душевбогими", "лобом не широкими", рабами, сліпими і т. п. Ця порода любих земляків не перевелася й досі. Коли б вони сиділи на своїм місці, як сидить на городі капуста, все було б в порядку. Але многі з цих "душевбогих" і "сліпих" захотіли бути вождями нації! Заманулося їм "просвітити современними вогнями" свій народ, "повести за віком"! Коли вони беруться, сказав би Сковорода, за "несродне" їм діло, тоді на це не можна не звернути уваги.

Цей гатунок людей схарактеризував Шевченко як людей чужої, навіяної думки. Навчить їх хто, що вони слов'яни — хором загукають: "Слов'яни, слов'яни!"... Скаже хтось, що моголи — і тут притакнуть: — "Моголи, моголи!" Многі з породи цих душевбогих, по перемозі західньої демократії, почали чимскорше скидати з себе ідеологічні убрання, що в них пишалися літами, і вбиратися в "прогресивний" кожух. Посипалась "великих слів велика сила" — отой "прогрес" на першім місці, "суверенний народ", "республіка", "реакція", "ретроградство", "безклясова суспільність", "визиск людини людиною", "людина понад усе", "соціяльна справедливість" і т. д. Все в цих словах було — крім власної національної традиції, і — Бога. Так як у їх духових предків часів Шевченка: "і ми не ми, і я не я", "немає Бога, тільки я" та ще останнє модне слово науки "прогресу". Не думаю на цім місці полемізувати з ними, хочу тут звернути увагу на один можливий наслідок їх "прогресивного"' божевілля, наслідок, ними напевно не передбачуваний, але для — знов і знов приспаної України, страшний. Треба тільки глянути в майбутнє. Заглянувши в майбутнє, побачимо не один шматок колобігу подій, а й дальші його щаблі.

"Прогрес" на Заході і большевизм на Сході — це різні шматки тієї самої еволюції. На Заході, в останніх десятиліттях, іде "крещендо" той самий процес, який ішов в російській імперії царській кількадесять літ перед революцією 1917 року: процес розхитання, розвалу всіх обручів, якими суспільність тримається вкупі. На Заході шириться нова невидана свобода. Свобода людини десять разів розводитися і десять разів женитися; свобода одиниці від усякої віри, свобода церкви від усякого обов'язку виховувати людину; свобода одиниці негувати аксіоми громадського співжиття — свобода безбожництва, свобода ширення порнографії, свобода від "мілітаризму" і обов'язку військової служби, свобода насолоджуватися спокоєм і миром, хоч би за дверима причаївся розбійник; свобода жити тільки своїм особистим або клясовим добробутом, хоч би від цього терпіла спільнота; необмежена свобода страйків кількох тисячів у своїх інтересах, хоч би голодувала через це позбавлена товарів, многомільйонова людність країни, свобода в літературі, і в кінотеатрі систематично і безкарно розкладати морально людність; свобода не журитися завтрішнім днем нації, свобода політиків від усякої думки, свобода провідної еліти — з політики, з преси, з театру, з церкви — робити крамничку для інтересу кліки, не дбаючи про загальну, і свобода — бо майже безкарність — для каналій продавати свою країну.

Стремління позбавитися царату в російській імперії було нормальне, але до цього нормального руху причепилося багато чисто анархічних сил. Коли ідея анархії ("демократії") Керенського перемогла, проти неї виступила большевицька тиранія. Тоді прийшов большевизм із своїм довгим києм.

Тінь цього кия вже зависла й над занархізованим і морально "прогресистами" і соціялістами розложеним Заходом. Але покищо Захід у першій стадії еволюції: повним темпом іде деморалізація суспільности, розхитання екзекутивної сили і престижу влади, і "свобода" всіх і кожного робити все, навіть те, що неминуче підміновує і нищить національну спільноту, що тим дивніше виглядає, що на Заході давно вже нема ніяких царатів, від яких треба було б відвойовувати свободу.

Друга стадія цієї еволюції — повторяю — в виді червоної диктатури вже зависла над країнами Европи і Америки.

Цього процесу, засліплені "современними вогнями", земляки не бачать. Вони добачають — особливо ці, які вирвалися з московської тюрми народів — лиш "великих слів велику силу"; осліплені ними, приймають їх із захопленням новонавернених і з наївністю "душевбогих", а деякі з насолодою голоти. Думають за тими "современними вогнями" повести Україну, і не в голові їм, в яке провалля пхають її. Власне тому, що бачать тільки відтинок колобігу подій, не його дальші щаблі.

Що хочу тим сказати? Хочу сказати, що поки наші "прогресисти" всіх мастей намагаються наставити думку і стремління загалу на той "прогрес" і "свободу", на негацію і нищення наших традицій — в той час Москва, залишивши "свободу" на експорт, у себе вдома потихеньку починає розбудовувати новий червоний царат. Це слідно і в партійній пресі, і в совєтськім мистецтві, в письменстві зокрема, в кіні і в театрі. Досить пригадати кілька окремих фактів. І так совєтського режисера Айзенштайна преса совєтська зганила за те, що він представляє опришками "прогресивне" військо опрічників царя Івана Лютого. Ця гвардія лютого царя, яка в залізний намордник вбрала всю людність країни — є вже тепер явищем "прогресивним". Так само як уся імперська політика Петра і Катерини.

Дальше, воскресає в Росії старий принцип расизму, провідництва "вищої раси" — москалів, яких мають слухатися інші народи. Воскресає стара ксенофобія — ненависть до всіх чужинців, до всіх, що не визнають абсолютної влади червоного царя. Більше! — недавно знаний колись російсько-жидівський ліберальний журналіст Вишняк, з жахом розписується в російськім "Слові" в Америці — про новий совєтський антисемітизм, про те, як вичищують большевики літературу від "шкідливого космополітства", від людей "без роду і племени". Появляються замітки про поворот до індивідуальної обробки землі, не тракторами, а волами і коровами. Всі ідеї свобод усяких — свободи від

абсолютизму, від загнуздання преси, від обов'язкового принципу расовости, від ксенофобії, від приватної (поміщицької) власности, від мілітаризму і т. п. — уживалися большевиками — як уживаються тепер ними на Заході — тільки тоді, коли треба було розвалити ненависне їм суспільство, ненависну їм еліту, ненависний лад. Коли це осягнули, коли захопили владу — все почало змінятися, ім'ям "прогресу" почали христити все відворотне — нову "опріччину" і абсолютизм нового царату, новий расизм "вибраного московського народу", нову дисципліну, новий конформізм, нову примусову "церкву" — совєтську. Почався поворот до старих "цінностей" московських, унятих, за Миколи 1-го, у формулу — "православіє, самодержавіє, московська народность", в якій, як у морі, мають зіллятися "славянскіє ручіі".

Коли цей процес дійде свого кінця, це не є виключене, що колобіг подій завершиться і замість червоного московського Бонапарта, на троні кремлівськім засяде знову білий цар, як по упадку Бонапарта, засів в Тюільрі Бурбон. Коли б настав час такої переміни, коли б Московщина виступила вже одверто зі своїми традиційними ідеями — де буде той український традиціоналізм, який міг би протиставитися традиціоналізмові московському й згуртувати під своїм стягом національні сили на Україні? Де буде ідея самодержавства української нації? Де буде ідея українського незалежного селянина? Де буде наша оправдана ксенофобія, ненависть до зайди-насильника? Де буде ідея "луччих людей", великих в обличчі великих завдань? Де буде ідея власної мілітантної церкви? Де буде гаряча віра? Де реакція проти космополітичних сил, що сараною знову пробуватимуть розсістися на знесиленій Україні? Де воєнницький дух, так потрібний для нації, шматованої захланними сусідами? Де ідея твердої державної екзекутиви, ідея старокозацького воєнництва? Всі ж ці ідеї запльовуються новітними "прогресистами", як "реакційні"! А тоді буде таке: так як у 1917 р. соціялісти, москволюбці, антимілітаристи і антидержавники, наспіх почали перемальовуватися на колір самостійників і мілітаристів, так і "прогресисти" наспіх почнуть перемальовуватися на традиціоналістів, але буде запізно. Велика небезпека буде тоді, що з браку виразного стягу національно-

українських традицій, маса українська — як за стягами Денікіна і Врангеля — побіжить за стягами московського новомонархізму чи новотрадиціоналізму. Ось чого не беруть в рахубу наші збаламучені "прегресисти". "Прогресизм" не буде охороною проти московського новомонархізму, як не був він охороною проти большевизму в 1917 р. Заборолом проти одного і другого — є тільки наш старий традиціоналізм — "своя Правда", і очевидно своя Сила.

А може — незбагнуті для одиниці путі Божого Провидіння! — може наступити й інша можливість. В крові й болоті, в міжнароднім зударі може впасти большевизм; може Україна відзискати на час свободу рухів, і тоді під впливом отих "прогресистів" обсяде Україну інтернаціональна чорна галич, з її безбожництвом, політичною анархією, ненавистю до селянства, до релігії, до індивідуалізму, до всього органічного, до всякої сильної державної влади, до всякої справжньої національної самостійности, з ідеєю універсального уряду над націями, зведеними до ролі племен і гелотів, з ненавистю до всякого традиціоналізму, отже до всякої дійсної, історичної України "прадідів великих" — будуватиме ж та галич Україну "малої людини", Швейків, Пансів, чужих наймитів і чужих запроданців. В обох випадках це буде чужий кий.

Цього треба уникнути. Дилема — своя Правда, своя Сила і Воля, Україна незалежна з власними історичними традиціями, або — чужинецьке ярмо під новим царатом, чи під міжнародньою галиччю. До цього останнього ведуть її сліпі або злонамірені "прогресисти". Нагла потреба здерти маску з них! Нагла пора взнести гуртуючий стяг націоналістичного, історичного традиціоналізму!

Липень 1949.